

Rusko, dva různé světy v jedné velké zemi

Předvánoční Moskva vystavuje své bohatství, skromní pastevci sobů za polárním kruhem si vystačí s málem

Z deníku cestovatele

Rusko, Lanškroun – Nedávnou návštěvu Ruska zachytil cestovatel Václav Turek...

Bohatá vánoční výzdoba se neomezuje pouze na centrum Moskvy, ale je vidět doslova na každém kroku. V parku Vítezství mohou lidé kromě výzdoby obdivovat stavby z ledu s názvem „Ledová Moskva“. Každé malé náměstíčko nebo park jsou nádherně vyzdobeny množstvím světýlek, dominantu tvoří bohatě zdobený vánoční stromček. Kmeny stromů jsou světelné řetězy, místo listů visí skleněné vánoční koule a z větví padají světelné prskavky. Prodejci ve stáncích nabízejí vánoční ozdoby, různé dekorace, dárky, pití a jídlo. Neprodává se pivo

ani jiný alkohol, jen novoroční teplý čaj s kousky ovoce. Ojedinele lze zakoupit svařené víno.

Nechybí bohatý doprovodný program, na pódiích lze zhlédnout různá předvánoční představení. Mezi davem chodí děda Mráz, který sbírá od dětí dopisy s jejich přáními. Na náměstí Revoluce je postavena ledová plocha, kde se odehrávají divadelní a baletní představení na bruslích. Nechybí tu ani velká ledová skluzavka pro děti. Pro příznivce bruslení je na Rudém náměstí nachystané kluziště, brusle nemusíte mít vlastní, lze je za pár rublů zapůjčit na místě.

V předvánoční Moskvě se bohužel nevyhnete frontám.

Na Rudé náměstí není možné se dostat bez bezpečnostní kontroly, v některých časech si na vstup na náměstí počkáte i hodinu. Bezpečnost je pro Rusy nade vše, proto kontroly probíhají všude, kde je větší koncentrace lidí: v metru, při vstupu do obchodů a památek.

Přestože je v tuto předvánoční dobu v Moskvě -20 °C, je překvapující, že v obchodním domě GUM se tvoří neustálá fronta na zmrzlinu.

Poslední den roku 2015 odletám z Moskvy do malého městečka Narjan-Mar, které se nachází za polárním kruhem, v ústí řeky Pečory v Něneckém autonomním okruhu. Let z Moskvy trvá dvě a půl hodiny.

Přistávám do relativně teplého období, momentálně zde panují teploty jen okolo -20 °C, běžně tu bývá i -40 °C. V tuto roční dobu zde slunce vůbec nevychází nad obzor, kolem deváté se rozední a ve tři odpoledne už je tma. Slunce se začne objevovat kousek nad obzorem od 6. ledna. V době letního slunovratu naopak slunce za obzor vůbec nezapadá.

Na letišti mě již čeká doprovod, odjždíme na pozdní oběd, po kterém následuje návštěva místního muzea, kde se seznámím s historií něneckého národa. Ve večerních hodinách přijíždím do turistického centra, osm kilometrů vzdáleného od Narjan-Mar. Zde mě přivítala nádherná polární záře, podle místních tu taková nebyla k vidění nejméně dva roky.

Druhý den ráno v osm hodin jsem nachystán na výpravu za poznáním života Něnců. Čeká nás 100 kilometrů jízdy na sněžném skútru, což je jediný komfortní způsob, jak se dostat na zimoviště Něnců.

Něnci jsou také nazýváni „Samojedi“, v žádném případě to ale neznamená, že jedí sami sebe. Patří k národům, které mluví jazykem patřícím do skupiny „samojedské jazyky“. V rámci vysvětlení pojmu „Samojedi“ můžeme použít i význam, že jsou schopni se uživit sami a postarat se sami o sebe.

Jejich obydlí, zvané „čum“, je vyrobeno ze dřeva a sobích kůží. Na zemi mají vytvořenou rohož z větviček a na ní kožešiny. Nosí oblečení ze sobích kožešin a jako pokrývky na spaní používají také kožešiny. Čum není rozdělen na ženskou a mužskou část, jak to u některých národů bývá, a mohou zde pospolu žít až dvě rodiny. Muž se stará o stádo sobů, lov, rybolov a zajišťuje dřevo. Žena má na starost případné opravy čumu, sběr lesních plodů, péči o děti, výrobu oblečení, přípravu a úschovu jídla.

Přestože se zdá, že život Něnců je poměrně primitivní, je potřeba zmínit, že dnes už někteří využívají vymoženosti moderní doby: sněžné skútry, elektrocentrály, televizi, satelit, motorovou pilu a další podobné věci.

Něnci se živí sobím masem, mlékem, rybolovem, lovem zvěře a sběrem lesních plodů, na které je zdejší tajga opravdu bohatá. Houby se tu nehledají, houby se tu sbírají.

Veškeré léky a léčiva jim poskytne tajga v podobě bylin a plodů. Mladé výrůstky sobího paroží se používají k léčbě, horký nápoj ze sobího mléka a krve zase dodá hodně energie.

Šamanismus provází Něnce po celý život. Šamani dělají různé obřady. Při narození, léčení nemocí, za úspěšný lov, za úspěšnou cestu až po vyprovázání duše zemřelého.

K dopravě používají saně vyrobené ze dřeva a kožešin, které táhnou sobi.

Z výše uvedeného vyplývá, že sob je pro Něnce ten nejcennější tvor. Jak sami říkají: Sob rovná se život, když není sob, není ani život.

Sob polární žije v severských oblastech zeměkoule. Živí se mechem, lišejníky, ojídá keře a jejich plody. Miluje houby, je schopný je čichem rozpoznat na desítky kilometrů a běžet za nimi jako splašený rychlostí až 50 km/hod. V zimě si potravu svými kopyty vyhrabe zpod sněhu. Má široké paznehty, takže se neboří do sněhu a močálů. Velikost stáda je různá a závisí na velikosti rodiny pastevců. Pokud spolu žijí pouze starší manželé, mívají 100 až 200 sobů. Rodina mívá velikosti 2 000 až 3 000 sobů ovládá 5 mužů. Sob má také zvláštnost ve své migraci: v zimním období se většina zvířat přesouvá na jih, ale sob se přesouvá ještě více na sever, většinou na hranici lesa.

Pastevcům jsem položil pár otázek, ale neočekával jsem tak zajímavé odpovědi.

Nejblíže seminář

Transsibiřská magistrála

29. ledna 2016
v 17.30 hodin
Knihovna Na Křižovatce
Brno

– Kde ženy rodí? Pod smrskem.

– Jak udržíte soba na místě, když nemáte ohrady? Sob nechodí za námi, ale my za ním.

– Kolik Něnci mívali dřívě dětí? Kolem 15, ale dospělosti se dožily 3 až 4.

– Kam chodíte na záchod? Za čum. Zkus si najít v tajze místo, kde nefouká.

– To maso jíte syrové? Ne, to není syrové. To je mražené. (Vzali kus syrového mraženého masa a začali odkrajoval tenké plátky)

– Za kolik prodáváte soba? Dospělý sob se prodává

okolo 17 000 rublů (7 000 Kč).

– Jak to děláte, když jedete do přírody a na noc se nevracíte do čumu? Lehneme si jen tak na sníh a přespíme.

Na Sibíři a na severu Ruska je mnoho národů, které žijí v souladu s přírodou. Mezi nejznámější můžeme zařadit tyto: Jakuti, Evenkové, Čukčové, Dolgani, Eskymáci, Eveni, Chantové, Kamčadalové, Korjaci, Mansové, Nanajci, Sámové, Vepsové, Laponci, Něnci a mnoho dalších. Ti, co pokračují v tradičním způsobu života, mají své bohatství v tajze, sobech, obrovském prostoru, svobodě a hlavně ve své duši. Nepotřebují věci shromážďovat a dělat si zásoby. Vždyť každý rok jim tajga všechno potřebné znovu dá. Na oplátku si z ní vezmou jen to, co sami využijí ke svému skromnému životu. Uvnitř přitom zůstávají neskutečně bohatí.

VÁCLAV TUREK

